

**DR. MED. IACOB CZIHAK - FONDATOR AL SOCIETĂȚII DE MEDICI ȘI
NATURALIȘTI DIN IAȘI ȘI EXPONENT AL COOPERĂRII ROMÂNNO - GERMANE
1825 - 1862**

Erwin Gerhard Brodel
Germania

Abstract

Dr. Jacob Czihak was born in Bavaria, he studied medicine in Heidelberg and moved 1827 to Moldavia. In Jassy he could rise in a few years from a refugee to a well-known doctor. In the year 1830 he could found together with others a book club, which became the germ cell of the princely Moldavian natural scientific and medicine society in Jassy – which was founded in the year 1833 by Dr. Czihak and Dr. Zotta. His scientific activity goes on with the foundation of den natural historic museum and to author one of the first scientific books in Romanian language: “Istoria naturala” in the year 1837, last but not least he published a lot of other books and scientific articles during his career. From 1830 on he hold close contact to the scientific developments in Europe by writing hundreds of letters to all kind of doctors and scientists, most of them in German language.

He brought a lot of modern ideas and the scientific way of life of the beginning scientific revolution of the 19. Century to Jassy, and inspire a couple of generations of scientist there, till today. 1867 he was made posthumously honorary member of the Romanian academic society.

Keywords: Iacob Czihac, medicine society, Istoria Naturala

Iacob Czihak s-a născut în orașul Aschaffenburg (Germania) la data de 19.08.1800 provenind dintr-o străveche familie din Boemia. Tatăl lui Iacob Czihak, Franz Czihak a studiat medicina în Viena după care a servit timp de zece ani în armata austriacă dobândind nenumărate medalii și recompense printre care cea mai înaltă în 1795: marea medalie de aur a Academiei militare medico-chirurgicale din Viena cu portretul împăratului Josef al II-lea și cu inscripția „Bene merentibus de arte medico-chirurgica praemium“ [10] Franz Czihak l-a însoțit în calitate de medic personal pe marele duce Karl von Dahlberg și la îndemnul lui s-a stabilit în orașul Mainz din Germania. Aici el a lucrat ca profesor universitar la Universitatea din Mainz după care se stabilește în orașul Aschaffenburg. Medicul Franz Czihak era foarte întreprinzător și nu și-a limitat activitatea doar în cadrul profesiei lui. El a descoperit și încercat să valorifice o sursă de apă minerală într-o localitate aflată în apropiere de Aschaffenburg în intenția de a transforma orașul într-o stațiune balneo-climaterică. [8] Din păcate Regele Ludovic I al Bavariei s-a opus acestei inițiative.

Activitatea și mediul academic din casa părintească au constituit o adevărată școală a seriozității, rigurozității și tenacității necesare cercetării științifice pentru Iacob Czihak. La vârsta de 18 ani Iacob Czihak a început studiul de medicină în cadrul Universității din

Heidelberg unde a dobândit titlul de doctor în anul 1825 cu o lucrare de dizertație despre

sarcina extrauterină. [2]

După terminarea studiilor s-a îndrăgostit de soția unui profesor, Therese Hirth cu care pleacă și se stabilește în Moldova (iunie 1825), un tărâm cât mai îndepărtat și inaccesibil profesorului Hirth. Angajat în armata rusă după izbucnirea războiului ruso-turc, tânărul medic se remarcă, fiind distins cu o seamă de dovezi de înaltă apreciere printre care Ordinul Stanislau Clasa a II și titlul de cavalier. [6] El a revenit în

Iași, ocazie cu care contribuie activ în combaterea epidemiei de ciumă.

În anul 1830 împreună cu protomedicul orașului Iași, Mihail Zotta ia inițiativa creării unui cerc de lectură medicală care își desfășoară activitatea chiar în casa lui I.Czihak. Cercul de lectură cuprindea 11 doctori în medicină (Czihak, Zotta, Rolla, Jumette, Huber, Viola, Metz, Samurcaș, Kornhofer, Ilasciuc, Teodori), 5 spîteri (Pădure, Johann Binder, J.Kraus, A.Abrahamfi, I.Vasiliu) și 7 membri aparținând altor profesii (Asachi, Wieckmann, Winkler, Hyp. Wolanski, Hatman Bogdan, Al. Ghica și N. Ghica). „Contactul dintre oamenii aceștia cu studii academice, discuțiile în jurul publicațiilor citite au trezit nevoia înființării unei societăți științifice pe baze mai temeinice.” [7] Ca urmare cei doi membri activi ai Cercului de Lectură Științifică respectiv protomedicul Dr. Mihail Zotta și Dr. Med. Jakob Czihak au înființat în anul 1833 în capitala Moldovei prima Societate științifică din România și din regiunea balcanică. Crearea societății de medici și naturaliști cu sprijinul burgheziei și a conducerii țării reprezintă lucrarea de căpetenie a lui Czihak, rolul său decisiv fiind evidențiat atât în discursul vornicului Constantin Sturdza în calitate sa de Președinte al Societății în 1836 cât și de către cei care s-au ocupat de istoricul ei ca de ex. N.A.Bogdan. [1]

Apariția Societății de Medici și Naturaliști în Iași a exercitat o influență crucială în plan științific, cultural și social ea reprezentând de fapt germeii dezvoltării științifice în epoca modernă. În acest context de cristalizare a științelor moderne este demn de menționat rolul decisiv al societății nou înființate în fondarea a nenumărate muzee, biblioteci, institute de cercetare, spitale, clinici, facultăți și universități în spațiul românesc.

Un alt rol extrem de important l-a constituit intensificarea schimburilor de exponate, reviste, cărți de specialitate și ca urmare crearea unor profunde legături de cooperare științifică la nivel național și european. Acest proces aflat în faza incipientă va determina schimbări dramatice în istoria și evoluția lumii științifice în sensul de schimbare de priorități mai exact resursele materiale sunt înlocuite de cunoștințe științifice și informaționale. Cooperarea științifică susținută de membrii Societății ieșene cu lumea științifică europeană se confirmă odată cu

cercetarea corespondenței și a istoricului societății. Iată de pildă una dintre scrisorile de mulțumire a Contelui Sternberg în calitate de membru corespondent al societății adresată lui Czihak tradusă cu ajutorul d-nei Claudia Schweizer din Viena care lucrează cu pasiune la realizarea unei biografii a acestuia. Din conținutul scrisorii rezultă clar că medicul Czihak a trimis Muzeului Național din Boemia lucrarea sa “Istoria Naturală” care reprezintă de fapt primul manual de științe naturale tipărit în limba română. Manualul mai sus menționat s-a pierdut din

păcate în Praga dar se afla în prezent în Biblioteca Facultății de Medicină din Iași. Cu ajutorul acordat de d-na prof. dr. Scutaru în calitate de Director al Bibliotecii o parte din acest manual a fost scanat și se va retransmite în prezent Muzeului Național din Praga.

**„Sternberg an Cihak, Prag 14.11.1837
Euer Wohlgeboren**

Das mir mit der geehrten Zuschrift vom 4^t Sept/23 Aug l.J. übersendete Exemplar des von Euer Wohlgeboren verfassten Handbuches der Naturgeschichte, erhielt ich erst nachdem sich die Versammlung der Naturforscher und Ärzte längst wieder getrennet hatte. Mit Vergnügen würde ich sonst derselben dies in Jassy in der Landessprache gedruckte Werk mitgeteilt, und gewiss würde auch sie dasselbe mit vieler Teilnahme als Beweis der Fortschritte der Naturwissenschaften in jener Gegend empfangen haben.

Ermächtigt das genannte Werk der Bibliothek des vaterländischen Museums in Böhmen einzuverleiben habe ich es dahin abgegeben, und gebe mir hiermit die Ehre Euer Wohlgeboren im Namen des genannten Institutes für dies sehr interessante Geschenk

*den verbindlichsten Dank zu erstaten
Mit vorzüglicher Hochachtung
Euer Wohlgeboren
Prag den 14ten Nofember 1837.
ergebenster Diener
K G Sternberg
Contele Sternberg catre Cihak, Praga
14.11.1837*

*Prea Stimat Domn,
Scrisoarea trimisă la data de 4
Septembrie anul curent însoțită de manualul de
„Istoria Naturală” întocmit de dumneavoastră
a ajuns în posesia mea mult timp după întrunirea
Medicilor și Naturaliștilor. Perspectiva
unei introduceri a lucrării din Iași întocmită în
limba originală în cadrul întrunirii ar fi fost
deosebit de măgulitoare reprezentând dovada
concretă a Progresului Științelor Naturii în țara
dumneavoastră.*

*Lucrarea a fost donată Bibliotecii
Muzeului Național din Boemia care a primit cu
onoare cadoul domniei voastre deosebit de
interesant însărcinându-mă pe mine de a vă
mulțumi în numele acestei Instituții.*

*Al dumneavoastră sincer devotat,
Conte K. G. von Sternberg
Praga, 14 Noiembrie 1837“*

Această scrisoare a fost găsită în Arhivele Statului în Iași cu ajutorul d-nei prof. dr. Cristina Ionescu. [11]

Intensitatea legăturilor științifice cu Europa susținute de Societate reiese din cercetarea minuțioasă a corespondenței existente în Arhivele Statului din Iași care s-a realizat într-o proporție de cca.75% cu membri corespondenți de origine germană și austriacă încă din primele decenii de activitate. Este uluitor și aproape de necrezut că aceste scrisori s-au păstrat într-o formă intactă aproape 100 de ani dezvoltând dinamica științifică și culturală a Moldovei încă de la începutul secolului XIX. As dori să subliniez că din discuțiile cu Arhivarii din Frankfurt am aflat că de exemplu Institutul Senkenberg posedă doar câteva manuscrise în original, deoarece marea majoritate au fost distruse în timpul războiului.

Manualul de „Istoria Naturală” conceput de Czihak prezintă o importanță deosebită, el fiind primul manual de științe naturale tipărit în limba română și publicat în anul 1837. [4] Acest manual a fost prezentat de către Czihak în

cadrul Congresului Naturaliștilor din Freiburg în 1838. La acest congres medicul Czihak a făcut o comunicare intitulată „Progresele civilizației în Principatul Moldovei” pe care a tradus-o în limba germană și a trimis-o oamenilor de știință și bibliotecilor principale din Europa. În comunicarea sa Czihak a expus progresele înfăptuite în Moldova în domeniul școlilor, culturii și științei. În ultima parte a expunerii el a arătat progresele înfăptuite în domeniul științelor naturale și importanța înființării și a dezvoltării înfloritoare a Muzeului de Științe Naturale din Iași. Cu deosebită plăcere și mândrie el a prezentat colecțiile și principalele piese achiziționate de acest muzeu.

Czihak a creat în Moldova un curent naturalist. Lucrarea sa „Istoria naturală” a constituit primul manual de științe naturale în limba română fiind introdus în programa Academiei Mihăilene. „Prin istoria naturală – scrie el - învățăm a cunoaște adevărata ființă a tuturor lucrurilor, primim un exemplu de legi adevărate și neschimbătoare” [5] Prin publicarea cărții sale în limba română Czihak a realizat două obiective importante în primul rând a asigurat un larg acces cărții în plin proces de democratizare a învățământului și în al doilea rând a adus o contribuție importantă la realizarea terminologiei științifice românești.

Crearea muzeului de științe naturale în anul 1834 se datorează în special inițiativei și

străduințelor lui Czihak. El începuse colecționarea unor exponate încă de la sosirea sa în Iași, donând 22 de pasări împăiate provenite din America și Africa, o nucă de cocos, 22 de piese minerale precum și numeroase cărți pentru biblioteca societății. În urma contactului și a corespondenței neobosite întreținute de Czihak cu diferiți oameni de știință și colecționari din străinătate și din țară, acesta reușește să îmbogățească muzeul cu nenumărate piese și exponate de valoare, care au conferit muzeului prestigiu și recunoaștere internațională. Cu ocazia expediției ruso-franceze întreprinse în Iași în anul 1837, grupul de vizitatori ai muzeului format din oameni de știință și cercetători a fost impresionat de cele văzute în Iași.

Muzeul a jucat și un rol didactic pentru demonstrații științifice în cadrul Academiei Mihăilene și a Universității.

Un alt obiectiv al Societății l-a constituit dezvoltarea și modernizarea agriculturii țării cu ajutorul științelor. Și în această privință Czihak s-a dovedit a fi foarte activ. Cu prilejul călătoriei sale în Erlagen în anul 1840, el a vizitat Societatea științifică agronomică din Viena după care a organizat în muzeu, în anul 1842 o expoziție de unelte agricole.

Societatea științifică ieșeană a întreprins nenumărate cercetări cu privire la flora și fauna Moldovei. În acest scop ea a însărcinat pe botanistul Julius Edel și pe farmacistul Iosef Szabo și pe Frederic Bell să se deplaseze în regiunea Moldovei pentru a cerceta specii de plante și insecte. Colecția de plante și insecte a fost expedită muzeului după care au fost clasificate de Czihak după denumirea latină și romană. Cu această ocazie Czihak a publicat în 1836 o lucrare despre flora Moldovei care constă într-o listă nominală în latină a speciilor de plante cunoscute în Moldova după sistemul lui Linne. [3]

Iacob Czihak s-a stins din viață în anul 1887 în orașul său natal Aschaffenburg.

Munca lui neobosită nu a fost zadarnică

iar dorința lui cea mai vie i s-a îndeplinit. Pe fațada casei în care el a fondat prima societate științifică din România și din Peninsula Balcanică care mai servește și astăzi ca sediu al societății figurează pe o tăbliță același nume pe care el i l-a dat societății: Societatea de Medici și Naturaliști din Iași. Una din străzile orașului din apropierea sediului poartă numele lui.

Academia Română i-a conferit în anul 1867 titlul de membru de onoare. [9]

Bibliografie:

1. Bogdan N.A. - Societatea Medico-Naturalistă și Muzeul Istorico-Natural din Iași 1830-1919, Iași, 1919
2. Cihac I. - Dizertația intitulată "De graviditate extrauterina accedit descriptio memorandae cujustem graviditatis tubae dextrae", Heidelberg 1824
3. Czihak I. - Florae Moldovicae species et genera hucusque excursionibus explicata ac secundem Linnae systema ordinata", ziarul „Flora”, II-er Band, Regensburg, 1836
4. Ionescu Cristina - Istoria Medicinii, Iasi, 2002, pg.160
5. Popa Gr.T. - Dezvoltarea spiritului științific în Moldova și contribuția Academiei Mihăilene la această dezvoltare în De la Academia Mihăileană la Liceul Național 100 ani 1835 -1935, București, 1936
6. Pruteanu P. - Iacob Cihac, Ed. Științifică, București, 1966, pg. 36
7. Pruteanu P. - Iacob Cihac, Ed. Științifică, București, 1966, pg. 50
8. ^x_x - "Aschaffenburg Zeitung", nr. 224 din 19.09.1827
9. ^x_x - - http://www.acad.ro/membri_ar/membri_c.htm vom 06.04.2008
10. ^x_x - Arhivele Statului Austria, Hofkriegsraths- Protokolle, 1788-1797
11. ^x_x - Arhivele Statului din Iași, Scrisoare în original "Sternberg an Cihak", Prag 14.11.1837